

„Państwowiec / Jan Szczepkowski” – wystawa w Kordegardzie

Narodowe Centrum Kultury zaprasza do Kordegardy, Galerii Narodowego Centrum Kultury na wystawę przypominającą postać wybitnego artysty dwudziestolecia międzywojennego Jana Szczepkowskiego, w ramach której prezentujemy jego prace obecne często w przestrzeni publicznej, ale dla wielu z nas anonimowe. Jan Szczepkowski był autorem wielu realizacji zamawianych przez przedstawicieli publicznych instytucji, których owocem były wybitne dzieła, np. fryz na budynku Sejmu Polskiego, dekoracja elewacji Banku Gospodarstwa Krajowego czy pomnik Wojciecha Bogusławskiego. Wernisaż odbył się 19 października br. o godzinie 18:00, a wystawę można oglądać do 12 listopada br.

- Do grona znakomitych polskich artystów prezentowanych w Kordegardzie dołączył rzeźbiarz Jan Szczepkowski. Szczyt jego kariery, również międzynarodowej, przypada na lata dwudziestolecia międzywojennego, gdy Polska po 123 latach zaborów odzyskała niepodległość. Kształtująca się wówczas państwowość potrzebowała kultury i sztuki jako ważnego elementu wzmacniającego wspólnotę oraz idee państwowotwórcze i tworzącego nowoczesne wzorce estetyczne. Dostrzegali tę potrzebę rządzący krajem, inwestując - w miarę skromnych możliwości - środki budżetowe w mecenat państwowy i wspierając artystów. Rozumieli to również twórcy, którzy poszukiwali nowoczesnego stylu narodowego odwołującego się do tradycji i opierającego się na formach specyficznych dla Polski. Jednym z przedstawicieli tego nurtu był Jan Szczepkowski, wybitny rzeźbiarz, który czerpał z międzynarodowej estetyki tego okresu, kreując indywidualny styl, inspirowany polskim dziedzictwem i sztuką ludową. Mam nadzieję, że ta ekspozycja przypomni nie tylko postać znakomitego i trochę zapomnianego twórcy, ale również zachęci Państwa do refleksji nad współczesną rolą mecenatu państwowego - mówi prof. Rafał Wiśniewski, dyrektor Narodowego Centrum Kultury.

W przestrzeni Kordegardy będzie można podziwiać jedenaście prac Jana Szczepkowskiego zrealizowanych w dwudziestolecu międzywojennym oraz projekty powojenne, których ideowe korzenie sięgają lat trzydziestych. Jan Szczepkowski był wybitnym przedstawicielem polskiej odmiany nurtu art déco, laureatem Grand Prix Międzynarodowej Wystawy Sztuki Dekoracyjnej i Przemysłu Artystycznego w Paryżu w 1925 roku. Jego realizacje balansowały pomiędzy światowymi trendami estetycznymi - dążącymi do syntezy form i geometryzacji, a tradycyjną sztuką ludową Podhala. Część z prezentowanych w galerii NCK prac była stworzona na zamówienia państwowe – jak dwa modele plakiet, które artysta opracował z myślą o zewnętrznym fryzie na rotundzie Sali Poselskiej Sejmu. Trzy płaskorzeźby: *Drzewa/Ptaki*, *Miary*, *Wagi* przedstawiają fragment większego projektu, zrealizowanego na zamówienie Banku Gospodarstwa Krajowego. To odlewy gipsowe ryzalitu, które do dziś można podziwiać nad wejściem do siedziby BGK przy Alejach Jerozolimskich w Warszawie. Jest to jedno z najwybitniejszych osiągnięć Jana Szczepkowskiego i polskiego nurtu art déco.

W centralnym miejscu ekspozycji znalazła się jedna z wersji projektu pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego, stworzona na konkurs w 1937 r. Figura z barwionego gipsu była elementem większego projektu, uwzględniającego rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne stołecznego Placu Na Rozdrożu. Projekt Jana Szczepkowskiego znalazł się wśród trzech skierowanych do dalszego opracowania. Wybuch II wojny światowej przerwał prace nad pomnikiem. Szkic projektu *Łuku Triumfalnego Bohaterów Warszawy* oraz makieta łuku na Placu na Rozdrożu przedstawiają zaadaptowany projekt założenia upamiętniającego Józefa Piłsudskiego. Po wojnie, w 1947 roku artysta zaproponował nazwę *Łuk Niepodległości*. W nowej wersji miał upamiętniać historię walk o wolność Polski. Gdy w 1957 roku ogłoszono konkurs na monument Bohaterów Warszawy, Szczepkowski zaproponował kolejny wariant swojego projektu.

W małej sali prezentujemy płaskorzeźbę *Wniebowzięcie Matki Boskiej* z 1927 r. z ołtarza *Wniebowzięcia Matki Boskiej*, zaprojektowanego dla kościoła w szwajcarskim Echarlens. Podobnie jak rzeźba *Świt*, nawiązująca ideowo do odzyskania niepodległości, *Wniebowzięcie* odnosi się do chrześcijańskiego święta obchodzonego 15 sierpnia, jak również do wielkiego zwycięstwa młodego polskiego państwa nad

bolszewicką nawałnicą w 1920 roku. Obok znajduje się *Pokłon trzech króli* - element projektu *Kapliczka polska* z Pawilonu Polskiego w Paryżu z 1925 roku. Już w tym niewielkim fragmencie barwionego odlewu gipsowego widzimy charakterystyczny styl Szczepkowskiego nawiązujący do tradycji Podhala.

-W Kordegardzie, Galerii Narodowego Centrum Kultury pokazujemy twórcę cenionego w Polsce i za granicą, który wypracował autorski styl osadzony w najnowszych trendach epoki. Widzimy charakterystyczne głębokie cięcia o ostrych krawędziach, pozwalające na zastosowanie niezwykle efektów światłocieniowych wywodzących się z podhalańskiej snycerki. Podkreślają one abstrakcyjny ornament a przedstawione postacie, wyłaniające się z tła, są podporządkowane rytmowi płaskorzeźb - podkreśla kuratorka wystawy **Agnieszka Bebłowska Bednarkiewicz**.

Po wojnie sztuka Szczepkowskiego nie znalazła odbiorców. Nastął czas innych ludzi, innych wartości, innych potrzeb. Jednak w jego dziełach z dwudziestolecia międzywojennego nadal wybrzmiewa radość z odzyskania ojczyzny i wiara w możliwości człowieka.

Prezentowane w Kordegardzie prace Jana Szczepkowskiego pochodzą ze zbiorów Gminy Milanówek oraz Fundacji im. Marii i Jana Szczepkowskich, a *Wyzwolenie* znajduje się na stałe w depozycie w budynku Sejmu RP. Wydarzeniem towarzyszącym wystawie będzie Spacer po Milanówku, na który zapraszamy 22 października br. o godzinie 12:00. Miejscem zbiórki jest Stare Kino przy ulicy Piłsudskiego 33 w Milanówku. Przewodnikiem podczas spaceru będzie Michał Słowiński (MCK).

Jan Szczepkowski (1878 - 1964) – polski rzeźbiarz urodzony w Stanisławowie w rodzinie urzędnika kolejowego. W trzynastym roku życia rozpoczął naukę w Szkole Zawodowej Przemysłu Drzewnego w Zakopanem. Tam uczył się obróbki i rzeźby w drewnie oraz poznawał sztukę ludową Podhala. Od 1896 roku studiował rzeźbę w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Jego nauczycielami rzeźby byli Alfred Daun i Konstanty Laszcza. W latach 1907-1908 przebywał na stypendium książy Czarotoryskich w Paryżu. Po powrocie z Francji zamieszkał w Krakowie. W tym czasie uczestniczył w życiu krakowskiej bohemy artystycznej. Był członkiem Towarzystwa Polska Sztuka Stosowana oraz Towarzystwa Artystów Polskich "Sztuka".

Tworzył przede wszystkim realistyczne portrety i kompozycje o symbolicznym charakterze. W czasie I wojny światowej został powołany do armii austro-węgierskiej. Jako porucznik uczestniczył w walkach frontowych do maja 1915, gdy został ciężko ranny pod Kraśnikiem. Po rekonwalescencji skierowano go do Oddziału Grobów Wojennych. Po zakończeniu wojny przeniósł się z rodziną – żoną Marią i córką Hanną - do Milanówka. Po wojnie został profesorem a następnie Dyrektorem Miejskiej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Malarstwa. Był artystą wielokrotnie nagradzonym i zapraszonym do udziału i gremiów jurorskich licznych konkursów.

Do najwyższej ocenianych dzieł Szczepkowskiego należą: *Kapliczka Bożego Narodzenia* na Międzynarodowej wystawie w Paryżu, dekoracja sali posiedzeń Sejmu w Warszawie, ryzalit Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie oraz projekty pomnika i sarkofagu Józefa Piłsudskiego. Po II wojnie światowej, którą spędził w Milanówku, starał się włączyć w dzieło odbudowy stolicy. Jego ostatnie projekty to pomnik Stanisława Moniuszki, rekonstrukcja pomników Wojciecha Bogusławskiego i Adama Mickiewicza.

***

Kordegarda Galeria Narodowego Centrum Kultury: Państwowiec / Jan Szczepkowski

Czas trwania: 19 października – 12 listopada 2023

Kuratorka: Agnieszka Bebłowska Bednarkiewicz

Wernisaż: 19 października 2023, godzina 18:00

Oprowadzanie kuratorskie: 20.10, 27.10, 10.11 w godzinach 16:00-19:00 oraz 11.11 w godzinach 12:00-18:00

Organizatorzy wystawy: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowe Centrum Kultury

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Narodowe Centrum Kultury (NCK) jest jedną z największych instytucji kultury w Polsce, o bardzo szerokim spektrum działania. Organizuje i współorganizuje krajowe i międzynarodowe wydarzenia: festiwale, koncerty, przeglądy, konferencje. Prowadzi działalność edukacyjną, badawczą, szkoleniową, wystawienniczą, m. in. zarządza galerią *Kordegarda*, gdzie wystawiane są prace czołowych polskich artystów. Angażuje się w upamiętnianie ważnych wydarzeń i ludzi kultury oraz popularyzację poprawnej polszczyzny. Działa na rzecz profesjonalizacji kadr kultury. Za pośrednictwem programów dotacyjnych i stypendialnych wspiera instytucje, organizacje i twórców kultury. Wydaje książki, gry i płyty. Produkuje filmy (w tym pionierskie projekty w technologii wirtualnej rzeczywistości). Realizuje murale i podcasty poświęcone kulturze (www.audycjekulturalne.pl).

W 2021 r. NCK zostało uhonorowane przez ministrów kultury grupy V4 Międzynarodową Nagrodą Wyszehradzką. NCK jest też laureatem Złotego BohaterONa 2021 za popularyzowanie historii oraz najsilniejszą marką – liderem sektora kultury w medialnych rankingach Top Marka 2021 i 2022.

Kontakt:

Joanna Bancerowska,

rzecznik prasowy Narodowego Centrum Kultury

tel: +48 22 21 00 169, kom: +48 602 720 193; jbancerowska@nck.pl